

חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. והוא ענין השכחה שהוא הפסקות חיות הפנימיות. אבל כשאדם דבוק במקור החיות ושונא הרע. ממילא לא ישנה לחטוא. וזה עצה פשוטה על ידי שזוכר אדם תמיד רעת עמלק. ממילא והיה בהניח (שם טו). כשיש עת רצון. כי אין לך אדם שאין לו שעה כו'.³² יכול לגבור אז ולמחקו. רק שעל ידי הזכירה יזכור גם בעת הטובה שנאתו:

[תרל"ב]

ואתה תצוה כו' (שמות כו, ב) פירש במדרש¹ כי לא לאורה צריך רק שתאירו לי כו'. כי בודאי הרצון מבני ישראל אשר ימשכו כל הנבראים אחר שורשם בשמים. ועל ידי זה יאירו בעולם כי יש נקודה חיות מאירה בכל נברא. להעלות נר תמיד (שם). פירוש תמיד הוא בכל דבר ובכל עשיה יהיה רק כדי להיות עליה לה' יתברך. מה רב טובך אשר צפנת כו' (תהלים לא, ב). פירוש הפשוט אור הצפון הוא תוך מעשה בראשית שנגנו ונסתר בעולם הזה כנ"ל. ושמעתי מאא"ז מו"ז ז"ל כי בשבת מתגלה מאור הנגנו כנ"ל.² כי בשבת קודש יש עליה לכל מעשה בראשית³ ובמדרש תנחומא⁴ ראשך כו' ככרמל (שה"ש ז, ו) הרש כו' והדל שבישראל כאלהיו כו' מלך אסור ברהטים (שם) בזכות רץ אברהם כו' (בראשית יח, ז) משה ויהי בישורון מלך (דברים לג, ח) גזר עליהם ויעשו כו' ע"ש. והלא כתיב ראשך. אך זה הפירוש על ידי רישות ודלות שיודעין שהכל רק מה' יתברך. על ידי זה נדבקין בראשית שהוא שורש החיות מה' יתברך. וזה עיקר הרצון בשמים כנ"ל. וזהו כתיב למאור (שמות כו, ב) על ידי בחינת הביטול לה' יתברך כנ"ל. וגם על ידי התלהבות שלא

שאמר לו שמואל²⁷. זה עצמו היה הסיוע שיוכל למחקו לגמרי. [וזהו שכתוב (שמואל א טו, יא) דברי לא הקים כו'. כי על ידי מעשה האדם נותן כח וקימה לדבר ה' כמו שכתבתי בפרשה הקודמת²⁸ פירוש ורעה אמונה (תהלים לו, ג) ע"ש]. ואיתא²⁹ אם היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד כו' רק שהתורה אמרה כו'. ובדאי כי אין כוונת הקטורת לריח הנדמה לאדם. ורק שחז"ל ידעו שהיה ממנו ריח המרוצה לפני ה' יתברך כריח הקטורת. ואף על פי כן על ידי אמונה שמבטלין רצון עצמו למאמר ה'. נותן אמונה זו ריח יותר. וזהו שאמר שמואל³⁰ הנה כו' טוב. להקשיב כו'. אבל בוודאי בדעת שאול היה לרצון ה' יתברך ומסר נפשו על זה לשנות מציווי שמואל. וזה חסרון אמונה לאיש כמוהו. וכן יש מזה בכל אדם להשגיח שיהיה בטל דעתו ורצונו למאמר ה':

אא"ז מו"ז זצלה"ה אמר מה שכתוב (דברים כה, יט) תמחה כו' זכר עמלק. ומאין יש לעמלק זכר. כי ענין זכר הוא ענין גבוה ופנימי ורק שגונב מישראל ע"כ. והיינו כפי מה שחסר וזכרון ה' יתברך במעשה בני ישראל נקרא שיש לו זכר. וביותר ביאור כי החסרון שיש במעשה ישראל נוגע במקום שנוגע עשיית בני ישראל. ונמצא שיש לו ממילא זכר. וזהו שכתוב (שם יז) זכור כו' וממילא יהיה נמחה שמו. ובדאי יש בכל אדם מישראל התערבות כח עמלק. ופירוש זכור. למי שכבר נקי. ועל ידי הזכירה יכול לנקום בו ולמחות שמו. אבל גם מי שעדיין אין מעשיו רצויין. אף על פי כן אשר עשה לך (שם) כתיב. שאם האדם זוכר תמיד אשר הרע לו היצר הרע בכל דבר חטא. אם יזכור תמיד שוב לא יחטא כמו שכתוב³¹ אין אדם

לא חיות ה' יתברך. ועל השקל (שמות ל, יג). כי ל (סס). שבכל בחינה יש בחיות ה' יתברך שבכל האדם מעצמו. כענין ד"ש ב' נפשות בכל איש בינוני להיות שליטות. הפירוש כנ"ל כי באדם ביקות חיות ה' יתברך. זה נפש הטובה כנ"ל. וזאת השקל לה' שהוא זה ענין מדה ומשקל כי זה היה הבריאה במדה ברך לכל נברא. ומדה זו ור. ואז אין לירא משום במדרש²⁵ רעך ורע אביך זקב"ה כו' ואם עזבת תן יתרו. וקאי גם כן על ה' יתרו. שבסוף פרשה א כשהאדם דבוק בכח ה' דות שבכל דבר. אז אין רק אם עזבת תן דעתך כו' לזאת אחר פרשת שקלים עמלק. וכן כתיב (שם יב) עיקר כח מחיית עמלק על בטל חיות האדם לכח ה' שחמל שאול על אגג²⁶. לו בעליל שאין אופן שחרי באמת נשאר. ואך אמונה לידע כי בודאי ה' למחות שמו לגמרי כמו

בז"ל יג ע"ב.

כ"ב לאבדם ועשרת אלפים ככר יצאכה להביא אל גנזי המלך

יזכור את אשר עשה לך. יזכור בדרך בצאתכם ממצרים

רעך ורע אביך אל תעזוב; רעך זה אברהם... אל תעזוב ואם עזבת ה' אביך (שמו"ר כו, א).

³¹ טוטה ג ע"א.

³² אבות פ"ד מ"ג.

¹ שמור"ר לו, ב.

² עיין זוהר ח"א, כא ע"א.

³ תנחומא תצוה, ג, עין שנת תרל"א הערה 8.

²⁷ "עתה לך והכיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד אשה מעלל ועד יונק משור ועד שד מגמל ועד חמור" (שמואל א טו, ג).

²⁸ תרומה תרל"א ד"ה 'במדרש ויקוץ לי'.

²⁹ תפילת שחרית, פטום הקטורת.

³⁰ "יאמר שמואל החפץ לה' בעלות זבחים כשמע בקול ה' הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים" (שמואל א טו, כב).

ר"א א"נר כפ"א

סז

מפילות גד

הנקודה הפנימית

- כח ה' הנסתר בכל דבר -

The spirit within
all of existence

"...שהתורה ניתנה בעוה"ז להמשיך אור התורה גם בעיני הגשמיות למצוא הפנימיות בכל דבר כח התורה ומצותי וממילא כשנתעורר הפנימיות תוך החיצוניות הוא יקר מאוד נעלה יותר מהפנימיות כשהוא בלי לבוש..." (שפת אמת נשא תרל"ח). "...בהסיר החיצוניות-ערלה דחפיה ברית נתגלה הפנימיות שיש בכל מקום..." (וירא תרל"ג). "...וזה דבר גדול להיות נמשך תמיד אחר הפנימיות שלא לתור אל הסתכלות החיצוניות שנראה לעיני בשר כך או כך. רק להיות בטל אל השי"ת להסתכל רק מה שהשי"ת צוה להסתכל. והוא חיותו ית' שיש בכל דבר..." (שלח תרל"א). "...כי כשעושה מעשה בדביקות השי"ת ע"י ידיעה זו שכל מעשה יש לו חיותו ית'. ע"פ ידיעתו נתברר זה בגוף המעשה. ומסיר עי"ז ההסתור ונתגלה הפנימיות..." (בשלח תרל"א). "...בשבת מתפשטת כח הנקודה הפנימיות להאיר גם אל החיצוניות..." (תולדות תרל"ב).

בשיעוריו בספח"ק שפת אמת היה מרחיב בביאור ענין ה'פנימיות' - כח ה' המחיה ומהווה הכל, כמ"ש 'ואתה מחיה את כולם' - הוא זה הפנימי שבכל דבר, כמ"ש 'מלא כל הארץ כבודי', אלא שאינו ניכר בחיצוניות הבריאה. על ענין זה הכולל את כל המצבים, כל המקומות והזמנים בעולם, בחיי האדם ובכל מעשיו - היה ר"ג אומר שכל החסידות טמונה בזה, להיות דבוק בפנימיות שבכל דבר ולא בחיצוניות. והיה מביא את דברי השפ"א עה"פ "כל ערום יעשה בדיעה, ובסיל יפרוש אולת" - שהחכם כל מה שעושה, עושהו בדיעה ובכחות הפנימיות; מחבר גם את המעשים הגשמיים אל השורש, רצון ה' שבהם, ואף הם נעשים עבודת ה'. והכסיל, אפילו כשעושה דבר טוב, פורש ומפסיק הדבר משורשו ועל כן נעשה אולת. וכמו שהיה מרגלא בפומיה: "מ'קען עסין און ס'זאל זיין וויא גילערנמ, און מ'קען לערנען און ס'זאל זיין וויא גיגעסין..." (אפשר לאכול ושיהיה כמו ללמוד, ואפשר ללמוד ושיהיה כמו לאכול...).

והיה אומר הרמז בפסוק "צדיק - ה' בכל דרכיו", שהצדיק זוכר את השי"ת בכל הדרכים שהולך. אולם "וחסיד - בכל מעשיו": החסיד, זוכר את השי"ת אף בכל מעשה ומעשה שעושה.

היה מרבה ללמד לתלמידיו את הענין הזה, שיש בו עומק אחר עומק, והיה מסבירו ע"י משלים שונים כאשר לכל משל יש תוספת ביאור:

השי"ת רצה להשפיע מאורו וטובו לברואים. אך האדם הגשמי אינו יכול לקבל את השפע הרוחני כמו שהוא, אור אינ'סוף - כפי שאין אדם

על החומה
ות אל הטוב.
ת. אצל האב,
: שינא ממש
: אליו - רוגז

ודנינו להגיע
יירד אבנים
ע"ה היצה"ר,
ה"ר לעשות
- וכי ישוב

יחרע נבזה
ינחת ברע -
הי מהטוב.

דברים עלול
יא עשה את
- מרע ומסיר
: את החומה,
בר השני.

ראשונה, שם
מש שורות זו
יבבקשו לזו
? יעונה לו:
ראשונה. כך
- עד שמגיע
: אם יעמדו
יתקרב.

יכול להביט לעבר השמש, מחמת האור הרב המכה בסנורים, אלא אם כן יביט דרך זכוכית שחורה המצמצמת את עוצם וריבוי האור.

כמו"כ נמשל הדבר לשמץ מים רבים - אשר מרוב שפע עלול האדם להיגזק מהם; כדי שיוכלו ליהנות מהמים, צריך לצמצמם אל צינורות גדולים, ומהם לצינורות קטנים, עד שכמות המים המגיעה אל הבית - תהיה במדה שהאדם יוכל לקבלם. כמו"כ ברא השי"ת את העולם בצמצום - אחר צמצום עד שמי'אין' רוחני נעשה 'יש' גשמי; מ'למעלה מן הטבע' נהיה 'טבע'. צמצם את האור ה'רוחני' עד שיהא מלוכש ב'גשמי', במדה שיוכל הנברא לקבלו ולהשיגו.

וכה כתב השפת אמת במכתב, על פסוק 'שמע ישראל' (שפ"א ליקוטים, ניסן):
 "...שאין הפירוש ה' אחד' שהוא אלקי אחד למעט אלקות אחרת, גם זה אמת, אך הפירוש עמוק מזה: שאין סוף אחרת ונלתו. ואם כי נדמה לכל אחד שמבין הדברים, אינו כן - שיש בזה הרבה הרגשות לאין שיעור. ותוכן הענין, שכל דבר שיש בעולם רחבניות וגשמייות תוא השי"י בעצמו, רק שעל ידי הצמצום - שכן ה' רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו ירדה הקדושה ממדריגה למדריגה עד שנעשה מהם דברים גשמיים ממש, ואלה הדברים אמת בלי ספק, לזאת יוכל כל אדם לידבק עצמו בכל מקום שהוא, תוך הקדושה שיש בכל דבר ודבר אף בדבר גשמי רק שיהי' במל' בניצוץ הקדושה...", עכ"ל ק.

היה ר"ג ממשיך זאת לכוס תה חם אשר מחמת חמימותו אי אפשר לאחוז בו - על כן עוטפים אותו במטפחת, ועדיין היד סולדת ממנו; מוסיפים עליו עוד ועוד מטפחות, עד שיהיה אפשר להחזיק בו. והנה מבחין כבר אין רואים כלל את כוס התה, נדמה שרק מטפחות יש כאן, אולם באמת אין שום ענין בכל העטיפות והלבושים הללו; כל הימצאותם כאן הוא אך ורק כדי שיוכלו לאחוז את כוס התה שבתוכם. כמו"כ האדם בעולם הזה צריך לדעת שכל החיצוניות והדברים הגשמיים אינם קיימים על מנת שידבק האדם בהם, אלא נעשו רק כדי שיוכל האדם לקבל את השפע הפנימי שבתוכם. וכמ"ש "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" - היינו ההארה ממוצא פי ה' המעורבת בלחם.

השי"ת רוצה
 כדי שי
 לבבך כי ה' הוא
 להתבונן שאין עי'
 וליישב א

כאשר הולך א
 לטעות
 שהאמת נסתרת
 טובים - נראים
 אין רואים בעין
 את האמת ומצי
 הדברים ובכל
 שבמאמרו ברא
 בראשית. השי"ת
 רצון ה', מה י
 נברא הדבר. א
 דבר רק את ה
 'אמת ואמונה
 שמאמין
 שע"י שהאדם
 האמיתי - וממיל
 וכן בזמנים טוב
 את הכל: כ
 האדם שזהו טוב
 גם על דבר העב
 ואז רואה האדם

לקט מאמרים ורעיונות

קבמ

שנכנס אל רבו השפ"א - היה השפ"א מדבר אתו דברים גבוהים (לא 'קבלה', אך דברים עמוקים למעלה מהבנתו). כנראה ראה בו דבר-מה, אולי היה זה נשמה מיוחדת.

ברכות הימים נאלץ האברך לצאת לעשות לפרנסת משפחתו, להביא לחם למחיתם, והיה עומד ומוכר בחנות שנכנסו שם גם גויים וגויות. נכנס האברך אל השפ"א להתאונן על כך שקשה לו להיות בחנות כזו. נענה השפ"א ואמר לו: 'רואה אתה? הארון, הכתלים, הרצפה, התקרה - הכל הוא רק השי"ת בלבד' ("זעהסט? דער שאנק, די ווענט, די פאדליגע, דער באלקן - ס'איז בלויז אייבערשטער").

מאז לא יסף לדבר אתו עוד דברים גבוהים. אמנם הוסיף לדבר עמו כפי שדיבר עם אברכים, אך לא כמקדם שדיבר עמו דברים גבוהים. בזה שהתאונן על כך, הראה שאינו בדרגה שידע שהכל זה השי"ת¹².

- נה -

סיפר שכימי ה'שפת אמת' היה אברך אחד שפעם בהיותו בגור לא חש בטוב כליל שבת. הגיע לאכסנייתו, קידש ואכל חלה מרוחה בחמאה - באומרו שמזון זה מתעכל יותר בקלות - ובוה סיים את סעודתו ופנה לישון. חבריו לאכסניה, העירוהו על שנראה כמזלזל בסעודת שבת - והאברך נפגע מדבריהם, ופנה להתלונן על כך בפני השפ"א. "הרי לא חשתי בטוב", מען, "ומה רוצים ממני?" ענהו השפ"א: "עם כל זאת, הרי חסידים יש להם חוש-ריח טוב". לא עברו ימים רבים, והאברך הלז נחמץ וסר מן הדרך.

- נו -

אחד בא פעם לפני ר"ג והתאונן על שלוקה במידת הקמצנות. יעץ לו שיתרגל להנות אחרים, להוציא משלו ולתתו לאחר בעין יפה. וסיפר שפעם בא איש אחד אל כ"ק ה'אמרי אמת' זי"ע והתלונן שהוא קמצן במבטו

¹² "הצדיקים הגדולים והגבוהים אינם רואים בעולם רק כחו ית' שמחיה ומהוה את כל דבר שרואים בעיניהם הגשמיים, ואינם רואים הדמות של הדבר רק האותיות שכתובם כח הבורא ית' שמחיה ומהוה אותו הדבר הגשמי מעת בריאת העולם, ולכך אינם רואים דבר שאין צריכים לראות..." (רמתיים צופים פ"א אות מז)

ל להשי"ת -
הב שנחמפו
עד ששכחו
הטורדיה של
ה אחד מהם
א מקור. עבר
מדוע עומד

בין שהשאלה
(...)

הישיבה. מפעם
הישימרים לא
זה לירות בו
השומר היה
ל. פעם עבר
פעם אך אין
שאלו מדוע
אברך מתהלך
א שהוא כלום.
ה עצמו כליל
ית 'אני'.

זר לי - שבימי
ה, ובכל פעם

Seeing only
the letter...

one wouldn't speak
lofty matters with
him after that...

Seeing only the
letter or what
thing...

להבין מעט מעט מ"ש בודר רשמי ישראל כי' הוא יחיד עולמי
ובשכמל"ו הוא יחיד התא:

פרק א וידעת היום והשבות אל לבבך כי' הוא

האלהים

מדתו אין עוד . ופיך להבין וני תעלה על דעתך שיש
אלהים נשד' במים מתחת למים שצריך להודות כי' כ'
והשבות אל לבבך . הנה כתב לעולם ה' דבר נצב
בשמים ופי' הבעש"ט ו'ל כי דברך שאמרת ה' רקיע
בתוך המים ונ' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות
לעולם בתוך רקיע השמים ומלכותו בתוך כל הרקיעים
לעולם להחיותם כדכתיב "דבר אלהים יקום לעולם"
והבין חיים וקיימים לעד כי' כי אילו היו האותיות

גוף ונפש ודבר אלהים יקום לעולם - י"א

מסתלקות כרגע ח' ותחת למקורן היו כל השמים
אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קדם מאמר
ה' רקיע כי' ממש וכן כל הברואים שבכל העולמות
עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלז הגשמים ובה' דומם
ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח' האותיות
מעשה מאמדות שבהן נבראת הארץ בששת ימי
בראשית היתה חזרת לאין ואפס ממש כמו לפני ששת
ימי בראשית ממש ח'ש הארץ ו'ל שגם בדומם ממש
כמו אבנים ועפר ומים יש בה' נפש וחיות רוחנית
דהיינו בה' התלבשות אותיות הדבור מעשה מאמדי'
המדות ומדות את הדומם לחיות יש מאין ואפס
שלפני ששת ימי בראשית ואף שלא הזכר שם אכן
בעשה מאמדות שבתורה אעפ"כ נמשך חיות לאבן
ע"י ציוריהם וחלופי אותה המתגלגלת בר"א שערים
פנים ואחור כמ"ש בס' צידה עד שמשתלשל מעשהה
מאמדות

מאמדות ונמשך מהן ציורן שם אבן והוא חיותו של
האבן וכן בכל הנבראים שבעולם השמות שנקראים
בהם כלשון הקדש הן הן אותיות הדבור המשתלשל
ממדתה למדתה מעשהה מאמדות שבתורה ע"י
חלופים ותמונות האותיות בר"א שערים עד שמגיעות
ומתלבשות באותו נברא להחיותו לפי שאין פרטי
הנבראים יכולים לקבל חיות מעשהה מאמדות עצמן
שבתורה שדהיות הנמשך מהן עצמן גדול מאד מבחי'
הנבראים פרטים ואין בהם לקבל חיות אלא ע"י
שיורד החיות ומשתלשל ממדתה למדתה פחותה
ממנה ע"י חלופים ותמונות האותיות וגימטריאות
שהן חשבון האותיות עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש
ולתהוות ממנו נברא פרטי זה שמו אשר יקרא לו
כל"ק הוא כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה
שנשתלשל מעשהה מאמדות שבתורה שיש בהם כח
וחיות לבוא יש מאין ולהחיותו לעולם האדיריתא
וקב"ה כולא חד :

פרק ב והנה מבא תשובת המינים ונלי שורש

שעורם הכופרים בהשגחה פרטית
ובאחר' ומפני תורה שמוע' בדמיונם הכוזב שמדמין
מעשה ה' עושה שמי' וארץ למעשה אנשי ותתבוללותו כי'
כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכל צריך ליד הצורף
כי אף שידיו מסלקות הימצו והולך לו בשוק הכל קיים
בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מיד הצורף כך
מדמין הסכלים האלו מעשה שמים וארץ אך מה מראות
עוניהם התבדל הגדול שבין מעשה אנשי ותתבוללותו
שורא יש מי' ש' שמשנה הצורה והתמונה מתמנה
ותיבת

ויש הוא באמת נחשב לאין ואפס ממש לגבי כל הפועל ורוח פיו שבנפעל המורה אותו תמיד ומציא מאין ממש ליש וכו' שכל נברא ונפעל נראה לו ליש וממשי' וזו סתמת שאין אנו משיגים ורואים בעיני בשר את כח ה' ורוח פיו שבנברא אבל אילו ניתנה רשות לעין לראות ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא השפע בו מציא פי ה' ורוח פיו לא היה גשמות תנברא וחומר וממשי נראה כלל לעינינו כי הוא בסל במציאות ממש לגבי החיות ורוחניות שבנברא שכללעדי דרוחני' והוא אין ואפס ממש כמו קדם שישת ימי בראשי' ממש ורוחניות השופע עליו ממצא פי ה' ורוח פיו הוא לבדו המציא תמיד מאפס ואין ליש ומהוה אותו א"כ אפס כלעזר באמת והמשל לזה הוא אור השמש המאיר לארץ ולדברים שדוא יזי ואור המתפשט מגוף השמש ונראה לעין כל מאיר על הארץ ובחלל העולם ודנה זה פשוט שאור וזו הוה ישנו ג"כ בגוף וחומר כדור השמש עוצמו שבשמים שאם מתפשט ומאיר למרחק כ"כ כ"ש שיוכל להאיר במקומו ממש רק ששם במקומו ממש נחשב הווי הוה לאין ואפס ממש כי בסל ממש במציאות לגבי גוף כדור השמש שדוא מקור האור והווי הוה שדווי והאור הוה אינו רק הארה מאירה מגוף ועצם כדור השמש רק בחלל העולם תחת כל השמים ועל הארץ שאין כאן גוף כדור השמש במציאות נראה כאן האור והווי הוה ליש ממש לעין כל ונופל עליו כאן שם יש באמת משא"כ

הזיכת כסף לחמנות כלי למעשה שמים וארץ שדוא י"ש מאין והוא פלא גדול יותר מקריעת ים סוף עד"מ שהולך ה' את הים ברוח קדים עזה כ"ף הלילה ויבקעו המים ונצבו כמו נד וכחמה ואילו הפסק ה' את הדוח כרתע היו המים חזורים וניגרים כמודד כדכס ופסכס ולא קצו כחמה כלי ספק אף שהטבע הוה במים גם כן נברא ומחדש יש מאין שודי חמת אבנים נצבת מעצמה בלי חח רק שטבע המים אינו כן וכ"ש וק"ו בבראת יש מאין שדוא למעלה מהטבע והפלא ופלא יותר מקריעת ים סוף עזא"ז שבהטלקי כח הכוח מן הנברא ח"י ישוב הנברא לאין ואפס ממש אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיות ולקיימו והן הן כד"י אוחיות הדבור מעישה מאמדת שבהם נברא וע"ז נאמר ואחיה מדה את כולם אל תקרי מדה אלא מדה דהיינו יש מאין ואחיה הן כד"י האוחיות מאל"ף ועד ה"י והד"א היא ה' ממצאות הפה מקור האוחיות ואף שאין לו דמות הגוף דדי מקרא מלא דבר הכתוב וידבר ה' ואמר ה' והוא כד"י התגלות הכ"ב אוחיות עליונות לנביא' ומתבלשות בשכלם והשגתם במראה הנבואה וגם במהשבות ודיבורם כמ"ש רוח ה' דבר כי ומלח על לשוני וכמ"ש הא"י ז"ל [כשער הנבואה] וכעין זה היא התלכשות האוחיות בברואים כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם רק שדוא ע"י השרלשלות רבות ועצמות עד שידחות לעישה נופית משא"כ השגת הנביא' היא באצלי המתלכשת בעולם הנביא':

ודנה

"כן הוא דברי אדמו"ר נכונים שהחלב אסור, אבל מודע לא אמרתם פשוט שהחלב מריפת, ומה זה ששאל כבוד אדמו"ר איה החלב?"

והשיב לו הרבי ר' שמעלקא: "הלוא בן מבואר בשולחן ערוך (ויד סימן קס"ו):
 "חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו אסור". והפירוש היא, לפי שנחלבה על ידי עכו"ם לכן "אין ישראל רואהו" יען כי אסור הוא. וישראל הוא בבחינה גדולה, שאי אפשר להסתכל ולראות דבר שהוא אסור, על בן שאלתי "איה החלב" כי לא ראיתי החלב כלל". עכ"ל.

- לא -

כתב הגאון מוריני יקותיאל אריה קאמבעלהאר מרישא בעמח"ס אורח' מועד: כאשר נסע הנה"ק רבי ר' שמעלקא זצ"ל משינאווא לקהילת ניקלשבורג, לקח עמו את תלמידו החביב הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זצ"ל. וירי בדיוחם בדרך נאלצו לשבות בקהילת קראקא, ותהום כל העיר לקראת הנה"ק מור"ר רבי שמעלקא, וכיבדוהו כי דרוש ידוש כיום השבת בבית הכנסת, ויאות להם. ויוועץ עם תלמידו הרבי ר' משה ליב במה לדרוש, אחרי אשר אין שהות כיום שלפני השבת להכין דרשה חדישה, ובכן הוחלט ביניהם כי ידרוש בפירקא בן המוכן כידו לדרוש בניקלשבורג. ועיין להלן בצפת השמן אות מ"ד.

ואחרי אשר דרש בבית הכנסת, נודע לו כי גם רבים מאנשי עיר ניקלשבורג היו שמעו, ושמעו את דרשתו, אשר נודמו להיות גם בן כאותו שבת בקראקא, ואחר שבת נסעו עמו בצווחת חודא לעיר ניקלשבורג. כבואם למחוז חפצם, אמר לתלמידו הרבי ר' משה ליב: "במה נדרוש בפירקא, אחרי אשר מבע"ב העיר היו בקראקא ושמעו הדרשה אשר הכינותי לדרושה בפה קהילתינו, אי אפשר עוד לאומרה שנית בזה". ויאמר לו תלמידו: "ציקח מועד לעיין באיזה סוגיא, ואת אשר תעלה כמצודת שכלו הבהיר, אותם ידרוש ברכים".

אבל מיום בואם לניקלשבורג עד להדי פניא דמעלי שבתא, לא נתנו לו מנוח מרוב עם הבאים לקבל פני רבם, זה יוצא וזה נכנס, ולא יכול לפנות עצמו מנעט משרדו לעיין בשמעתתא. וישאל להרבי ר' משה ליב שנית: "מה נאמר ומה נדרוש בפירקא". ויאמר לו: "כי ידליק נר גדול להאיר חשכת כל הלילה, וכליל שבת קודש ילמדו כל הלילה באיזה סוגיא". וכן עשה תלמידו, והעלה את הנר

בתחילה ציוה את תלמידו (הוא חותני-קניי דרב ר' יוסף) להעתיק דירתו את העיר יוועפאף על די הויכסל, ובהיותו פעם אחת אחרי ימים רבים אצל רבו בניקלשבורג, נצטוו להעתיק דירתו לעיר קאומיר. ואמר לו עתידות, כי יצליח מאוד שמה. וכן עשה ושם נתעשר מאוד, עד כי כתש מאות משפחות מאחיו בני ישראל עבדו במסחריו, ואכלו מלחמו. גם בווארשא היה לו בתים וכו', והמונופולין של מלח בכל המדינה הנקרא "זאב" וכו'. את כל הבתים בווארשא מכר עוד בחייו, יען כי ראו פן יתישבו בניו אחרי מותו בווארשא, ויתקלקל שם בנוגע לדת תורתנו הקדושה. שם בקאומיר לקח לחתן את הרב רבי משולם זלמן אשכנזי וכו', אחר כך לקח לבנו לאשה, את בתו של הנה"ק רבי משולם [איגרא] פרעשבורגער זצ"ל, עיי"ש [בספר כבוד הבית].

והוא זקניו הנודע למכביר בשמו 'דער גרויסער רבי יוועף קאומירער', אשר היה לו שני 'מאדאלין' (אודער) ממלך פולין 'סטאניסלב אוונאספ'. ועוד אחר פטירתו נשאר 'אקס' אפוחקי על נכסי השרים 'טעפער עט פאטאצקי' על סך תשעים ותשעה אלפים אדומים, אשר הנכסים היו תחת מורשה קארדינאל אחד ברומיאי.

הרה"ג רבי ישראל אבר"ק גור היה מקורם מלמד בבית הגאון רבי צבי הירש, בן זקניו רבי יוועף בקאומיר, ולכן היה עמו גם בנו הנה"ק בעל חידושי הרי"ם כימי עלומיו איזה שנים בבית רבי צבי הירש בקאומיר.

- ל -

כתב בראש ספר סמיכת משה זי"ל: שמעתי משאר-בשרי נכד זקני הקדוש [רבי צבי הירש] משמשאדמקוב, הרה"ג מוריני שמוחה [קופשטיק] אבר"ק שרה לבן ברומיאי: כאשר בא זקניו הקדוש לניקלשבורג, נקרא לבוא לגביר אחר חסיד אל 'קאפע', וכיבדו אותו בכלים מכלים שונים, ככלי אחת הקאפע' ובכלי אחת החלב כנהוג. וישאל להגביר: "איה החלב". והראה לו הגביר באצבעו על השולחן, ששם היא החלב. ועברו רגעים אחדים וישאל אותו עוד הפעם: "החלב איה". והיה לפלא בעיני הגביר, והבין שלא לחנם שאל רבינו בן.

וירין חיש מזה לחקור ולדרוש אצל בני ביתו מזהות החלב, ונודע לו, שהחלב נחלבה על ידי עכו"ם משרתת כלי השנוחה, כשניאה. ויבוא הגביר ואמר לרבינו:

ספר הזכות

חס וחלילה, וזהו שדה הציבור [מתנמנמים ו] ישינים בגלות המד, והנה שם אסתר על שם הסתרת פנים שדה אז מאד, ומאין בא שתמלך, [כימי ההסתרות פנים כל כך תבוא כו'] הוא בזכות אמונה שדה, כי אברהם נקרא אב המון גוים, ושדה הוא שדה על כל העולם, ואב הוא כמדת אהבה, ושדה הוא מלשון שר ושופר והוא היראה הנדולה, ובמדת אהבה אב המון גוים יוכלו האומות גם כן לידבק בו אבל בבחינת שדה אין יכול לידבק בו רק ישראל, [בניו וכתוב נחלת ימים זכורה כו'] ולואת אף שיש הסתר ר"ל, [והיינו שבניו עומדים במצב רע עד שיש קשרנו] הללו עובדי עבודה זרה והללו כו', או עומד זכות אמונה שדה שמצדה ההפרש בין ישראל לאומות ומועיל שתמלך אף שיש הסתרת פנים חס וחלילה, וזוה בקש לעורר להיות במוחים שהשם יתברך יעזור אותנו אף בחושך והסתר והוא עיקר גדול לישראל, אף שיש הסתר גדול [משמים] עם כל זה צריך אדם להיות תחת עולו יתברך, ולהיות במוח בתוך השם יתברך שיעזור לו בראי ואף שהשם יתברך רוצה להסתתר יהיה מרצה האדם ולהצדיק את דינו יתברך שמו, וזה שכתב בדג שאמר לה המלאך אי מזה באת, [ואנה תלכי שוכי והתעני תחת גברתך כי השאלה היתה שתראה בעצמה מאיזה מקום קדוש הולכת ואנה תלכי אך תמצא עוד מקום קדוש כזה שוכי כו'] אף שהתענית תחת שדה עם כל זה אין להניח העול מעצמו] וזה שאמרה הגר הגם הלם ראיתי אחרי כו', כי מדראוי היה שלא תראה אדם שברחה ממקום קדוש, ולכן כתוב ותלך ותתע, כי היתה כמתענת על שיצאת ממקום קדוש כזה ועל ידי זה המחשבה עוד לא השם יתברך, ולכן כתוב ותקרא כו' ראי היראה בעלבון של עלובין על כן כו' באר להי רואי, ובי יצחק כתיב גם כן וישב כו' עם באר להי רואי, שנפל זה מהגר עבד ישראל כי אין צורך לישמעאל בזה רק לישראל [לירדע] חמדי [בזמן] ההסתר

ספר הזכות

שהשם יתברך רואה בעלבון, וכל ההסתר לטובה כדי להכיר טובת השם יתברך כיתרון האור מן החושך, [שעל ידי החושך ניכר טובת האור] וזה שכתוב יציר אור ובורא חושך עושה שלום, שגם החושך להכיר האור, ושניהם על כוונה אחת ונקראים שלום, עוד הגיד כי בזה התעורר שלא לבלות הזמן [היקר] כי בהסתר גם כן מולכת על כל עולם כולו כמו שהיתה בשדה אשר היתה שדה לכל עולם וד"ק.

על האסיפה מהחסידיים [אמר] שרוא טוב, רק באופן שירצה כל אחד לילך בדרך הטוב בעיקר המצוה ולא עם תערובת, ועיקר הפירוש מהתמלים שרצה לברר בהוזה הטוב מדרע, כי גמלים יש להם סימן שומאד ושררה, וכאן היה גולד יעקב ועשו דר"ק.

פרשת תולדות

ענין הבארות אשר חפרו אבות הקדושים, הכל היה עבודתו שמקודם היה האור נסתר בעפר, ועניני עולם הזה המכירים שלא היה ניכר הבאר מים חיים שיש בעולם [שנסתר בעפר] שהוא עיקר המכין בחבריה, וחפרו והסירו [העפר] עמוק עמוק כדרך החופר עד שיצאו המים, ועשק ושפנה הם ימות החול שצריכין עבודה גדולה, וכמו שכתוב לששת ימים תעבד, ורחובות הוא שבת שהוא נחלה בלי מצרים שאין מיצר רק האור מתרחב באורך ורוחב, והרי יצחק היה יכול לחפור מיד באר הרחובות, ולמה חפר בארות שרבו עליהם, אולם הכל היה עבודתו כדי להקל לנו, שגם במקום ההסתר יהיה ד' לנו סיוע על ידי עבודתם אן, וכל מעשה אבות כן היה, מה שכתוב ויעתר הרבה והפציר, ומן השמים רצו כך שיצטרך להפציר בחפלה והוא גם כן להועיל לבנים גם במקום שיצטרכו

בַּעֲזֹרַת אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרַתוֹ
מִמֶּדְבָּר מִתְּנָה. נִתְחִיל לְהַדְפִּים חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים עַל
מֵאֲמָרֵי רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה בְּזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה לַעֲלוֹת לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.
אֶל קִרְיַת מֶלֶךְ דָּוִד חֲנָה:

א' לחודש

זכור ושמור

א

אֲשֶׁרִי תְּמִימֵי דֶרֶךְ הַהוֹלָכִים בְּתוֹרַת ה' (תהלים קי"ט):

דַּע, כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתַּפְּלוֹת וְכָל
הַבִּקְשׁוֹת, שְׁאֲנוּ מִבִּקְשִׁים וּמִתַּפְּלִיִּם. וְהַחֵן
וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְעַלָּה וְנִתְרוֹמַם בְּפָנָי כָּל מִי
שֶׁצָּרִיכִין, הֵן בְּרוּחָנִי הֵן בְּגִשְׁמִי. כִּי עֲכָשׁוּ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ
הָרַבִּים חֵן וְחֲשִׁיבוֹת הָאֱמִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְּלָה, כִּי עֲכָשׁוּ
עֵקֶר הַחֲשִׁיבוֹת וְהַחֵן הוּא אֶצְלָם. אֲבָל עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה
נִתְעַלָּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאָתָה
(מְשַׁלִּי ה'): "אֵילַת אֲהָבִים וַיַּעֲלֵת חֵן"; שֶׁמַּעֲלָה חֵן עַל
לוֹמְדֶיהָ (עֲרוּבִין נ"ד:). וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְקַבְּלִין כָּל הַתַּפְּלוֹת
וְהַבִּקְשׁוֹת:

כִּי אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ תָּמִיד לְהִסְתַּכֵּל בְּהִשְׁכָּל, שֶׁל
כָּל דָּבָר, וּלְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֶל הַחֲכָמָה וְהַשִּׁכָּל שֶׁיֵּשׁ
בְּכָל דָּבָר, כִּדִּי שְׂיֵאִיר לוֹ הַשִּׁכָּל, שֶׁיֵּשׁ בְּכָל דָּבָר,
לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי אוֹתוֹ הַדָּבָר. כִּי הַשִּׁכָּל
הוּא אֹר גָּדוֹל וּמֵאִיר לוֹ בְּכָל דֶּרֶכּוֹ, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת

תורתנו הקדושה בלה היא עץ חיים, כמו שנאמר (משלי ג' י"ח): "עץ חיים היא למחזיקים בה". אך שרש כל השרשים היא האמונה בה' בגדר השלמות, והינו, שיאמין באמונה שלמה ויתחזק, שכן היא האמת הברורה בלי פקפוק כלל, בין מה שנעשה כבר בעולם לכל הברואים, ובין מה שנעשה כעת בעולם, ובין מה שיעשה לעתיד בעולם, הכל ברצון ה' יתברך (*). וזהו מה שאנו אומרים: אני מאמין באמונה שלמה וגו', והוא לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים. עשה - פרושו, מה שהיה כבר בעולם; עושה - פרושו, מה שנעשה כעת בעולם, ויעשה - פרושו, שכל מה שעתיד להיות, הוא ברצונו לבדו לעשותם. וכן אנו אומרים: ה' מלך, ה' מלך, ה' מלך, ה' מלך לעולם ועד. מלך (בסגול), משמע כעת בזמן ההוא; מלך (בקמץ), משמע בזמן שעבר, במה שנעשה כבר; ימלך, משמע לעתיד, וכל זה הוא רק על אפני הזמן הנ"ל. וכן נמצא שהוא יתברך לבדו העקר על המקום, כדאיתא בגמרא (ברכות י"ג:): כיון דאמליכתה [בבעל הלכות גדולות הגרסא עליון ו] למעלה ולמטה ולא רבע רוחות השמים, תו לא צריכת (כיון שהמלכות [עליון], יוחר אינו צריך). [שמעתי בשם הגאון ר' ישראל סאלאנטער ז"ל, שאמר לאחד בדרך מוסר, שאין אנו מחסרין מהקדוש ברוך הוא לחלק לו כבוד ולהמליכו למעלה ולמטה ועל כל שבועה הרקיעים. אך השאלה היא, האם אנו מקבלים אותו למלך על איברינו, שנעשה רצונו? ולפי זה אתי שפיר מה דאיתא בבעל הלכות

(* לאפוקי שישנם אנשים, אף שבכללות הם מאמינים בה', אך אמונתם רפה היא, ואיננה בגדר השלמות. וכמו שמצינו בקרא, כשבאו משה ואהרן וזקני העם אל בני ישראל במצרים, ויעשו האותות לעיניהם, כתיב (שמות ד' ל"א): "ויאמן העם וגו'". וכאשר יצאו ממצרים ועברו את הים בחרבה, כתיב (שם י"ד ל"א): "וירא ישראל את ה' הגדולה וגו', ויאמינו בה' ובמשה עבדו". ולכאורה יפלא, הלא כתיב מקדם "ויאמן העם", ומהו עוד "ויאמינו בה'?" אלא הכונה, מתחלה לא היתה אמונתם כל כך בגדר השלמות, כדאיתא במדרש. שגם הזקנים, כשבאו לפלטרין של פרעה, נסוגו אחור, ושבו לביתם, ונכנסו רק משה ואהרן לבדם אל פרעה. אך אחר כך כשראו את כל הנסים שנעשו להם במצרים ועל הים, כתיב: "ויאמינו בה'" שאז נתחזקה אמונתם בגדר השלמות.

גדולות הגרסא פיון דאמליכתה עליון ולמעלה וכו'. ובאמת, כתיב הכי גם בזהר הקדוש, שימליך אותו על כל איבריו]. וזהו מה שאמר הכתוב (דברים ד' ל"ט): "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", דקאי על גדר המקום, ופרוש 'אין עוד' כדאיתא בספרי, אפלו בחללו של עולם. וזהו מה שאמר בגמרא: ולא רבע רוחות השמים. ונראה לפרש מה שאמר הכתוב (דברים ד' ל"ט): "וידעת היום וגו'" פרושו, שיתברר לו במחו ובדעתו, שכן הוא האמת. "והשבת אל לבבך", פרושו, שיקח אלו הדברים לקבען בלבו [פי דברים הנתונים בלב הם אף לעשותם למעשה, כמו שכתוב (דברים י"א י"ח): "ושמתם את דברי אלה על לבבכם"].

והעצה היעוצה, שתתחזק האמונה בלב האדם היא, שילמד פרשת השבוע בכל שבוע עם פרוש רש"י וידקדק ויעין בהם היטב, וכדכתיב (שמות ט"ו כ"ו): "והאזנת למצותיו". ופרש רש"י: תטה אזנים לדקדק בהם, לאפוקי אם קורא אותם מהשפה ולחוץ. וכן ילמד ויעסק תדיר בדברי הנביאים ובכתובים, ומהם יראה, כי הקדוש ברוך הוא משגיח על כל העולם כלו לתת לאיש כפצלו.

פרק כ"ב

באור הכתוב: "מי בז ליום קטנות".

כתיב בקרא (זכריה ד' י'): "מי בז ליום קטנות". ואמרו חז"ל באגדה (סוטה מ"ח): מי גרם לצדיקים, שיתבזבוז שלחנם לעתיד לבוא? קטנות האמונה שהיתה בהם, שלא האמינו בו. ולכאורה יפלא, קרי להו 'צדיקים', וקאמר עליהם, שלא האמינו בו? ועוד קשה לשון בזבוז השלחן.

ונראה לפרש על פי מה דאיתא בפרק ו' דאבות (משנה ה'): ואל תתאוה לשלחנם של מלכים, ששלחנה גדול משלחנם. ובאורו: כאשר נתן לנו ה' יתברך תרי"ג מצות, ועבור קיום כל מצוה זוכה להתענג בענג בפני עצמו, ואפלו הלאוין שפובש עצמו מלעבר עליהן, מחשיבים כאלו